

**Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 96.035.2026
про присудження ступеня доктора філософії
Маліцькій Анні Дмитрівні**

Спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І. І. Мечникова ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Маліцькій Анні Дмитрівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Ліричний дискурс в українській мілітарній літературі сучасності» за спеціальністю 035 Філологія.

«25» травня 2026 року.

Маліцька Анна Дмитрівна народилась 1 липня 1999 року, громадянка України.

Освіта вища: у 2021 році в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова здобула кваліфікацію: ступінь вищої освіти *магістр*, спеціальність «Філологія».

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики Шевченко Тетяна Миколаївна.

Маліцька Анна Дмитрівна виконала освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія.

Здобувачка має 14 наукових публікацій, з них 5 відповідають вимогам чинного законодавства для здобуття ступеня доктора філософії (це 5 статей у наукових фахових виданнях України):

1. **Маліцька А.** Мілітарний герой у рецепції поетів «Празької школи». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2022. №52. С. 38–44. **(фахове, категорія Б)** <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.52.5>
2. **Маліцька А.** Репрезентація українського міста в сучасній мілітарній поезії. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2023. №54. С. 54–59. **(фахове, категорія Б)** <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.54.6>
3. **Маліцька А.** Явище трансгресії у мілітарній есеїстиці (на матеріалі антології «Воєнний стан»). *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2024.

- № 10 (28). С. 387–398. (фахове, категорія Б)
[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10\(28\)-387-397](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-387-397)
4. **Маліцька А.** Практики інтимізації мілітарної літератури (на прикладі збірки «З любов'ю – тато!» В. Пузіка). *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»). 2025. № 7 (37). С. 512–521. (фахове, категорія Б)
[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7\(37\)-512-521](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-512-521)
5. **Маліцька А.** Іntenції до ліризації в мілітарному щоденнику Анатолія Дністрового «Битва за життя: щоденник 2022 року». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 6. Ч. 1. С. 316–320. (фахове, категорія Б)
<https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.6.1/49>

Наукові праці, які відображають наукові результати дисертації (опубліковані в інших наукових виданнях та збірниках за матеріалами конференцій):

1. **Маліцька А.** Сенсорна образність як складник ліричного дискурсу збірки Анатолія Дністрового «Дні тривоги». *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2024. Том. 29. № 1(29). С. 53–60. (нефахове) [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.1\(29\).318670](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.1(29).318670)
2. **Маліцька А.** Українська поетична мілітарна традиція: до питання витоків. *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2025. Том. 30. № 2 (32). С. 48–59. (нефахове)
[https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.2\(32\).350476](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2025.2(32).350476)
3. **Маліцька А. Д.** Ліричний дискурс: проблема термінології. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25–26 листопада 2022 року, м. Одеса*. Львів–Торунь: Liha Pres, 2022. Ч. 1. С. 74–77. (тези)
4. **Маліцька А.** Мілітарні образи у поетичній творчості Григорія Сковороди. *Благословенний Григорій Сковорода – світовий геній мудрості та гуманного духу : збірник матеріалів Регіональної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 3 грудня 2022 р.)*. Одеса : Бондаренко М. О., 2022. С. 31–33. (тези)
5. **Маліцька А.** Ліризм збірки Павла Вишебаби «Тільки не пиши мені про війну». *I Міжнародна науково-практична конференція Таврійського національного університету до 160-ї річниці від дня народження В. І. Вернадського : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 березня 2023 р., м. Київ. Частина 1*. Львів –

- Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 244–248. (тези)
6. Маліцька А. Образи українських міст в антології воєнної лірики «Весна озброєна». *Новітні тенденції розвитку сучасної гуманітаристики (присвячена світлій пам'яті професора Гром'яка Романа Теодоровича) : збірник тез всеукраїнської наукової конференції (21 березня 2023 року)*. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2023. С. 46–50. (тези)
 7. Malitska A. Videopoetry of Pavlo Vyshebababa: the intermedial aspect. *International scientific conference «Innovative aspects of the development of philological sciences» : conference proceedings (April 5–6, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Pp. 52–56. (тези)
 8. Маліцька А. Специфіка образно-символічної системи збірки «Війна 2022» (розділ «Поезія»). *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23–24 листоп. 2023 р.)*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2023. С. 93–96. (тези)
 9. Malitska A. Mars and Muses. Poetry in the time of war. *Interaction of the experience of post-Yugoslav and Ukrainian areas: cultural, linguistic, literary, artistic, historical, and journalistic aspects (February 23–24, 2024. Ljubljana, Slovenia)*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. Pp. 67–71. (тези)

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент Томбулатова І. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Наголосила, що виступ та дисертація А. Д. Маліцької можуть бути оцінені позитивно, усі розділи дисертації є змістовними та переконливими. Проте, безумовно, у процесі ознайомлення виникли окремі запитання:

1. Чи спостерігаєте Ви суттєві трансформації окреслених Вами репрезентативних рис мілітарної літератури (наприклад, біблійні мотиви, сенсорна образність, неонатуралістичні елементи тощо) між поезіями антологій та одноосібних збірок? Що, на Вашу думку, є причиною таких трансформацій?
2. Збірку «Війна з тильного боку» А. Любки дисертантка характеризує як симбіоз есеїв та щоденників, наголошуючи на цілісності прозової колекції. *Питання до здобувачки* – чи можете Ви навести приклади

втілення цього симбіозу? Які практики єднання документального та художнього начал Вам видаються репрезентативними в сучасній українській літературі, наприклад, у творчості А. Дністрового чи А. Чеха?

Рецензент Казанова О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Вона наголосила, що дисертаційна робота А. Д. Маліцької є актуальним науковим дослідженням, що викликає неабиякий науковий інтерес, але окремі питання потребують уточнення:

1. Чи можна говорити про кардинальну зміну релігійного світогляду у мілітарній поезії сучасності поза інтертекстуальною рецепцією? У чому виявляється художня специфіка переосмислення біблійних образів та наративів у сучасній мілітарній поезії?
2. Як процеси ліризації прозового дискурсу позначилися саме на формальному рівні поетики есеїстичних жанрів?
3. Які нові форми, види композиції з'являються в сучасній есеїстиці мілітарної тематики в контексті артикуляції інтермедіальності творів?

Опонент Біляцька В. П., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри філології та мовної комунікації Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Вона зазначила, що дисертаційна робота А. Д. Маліцької, беззаперечно, є актуальною для теоретичних та історико-літературознавчих студій. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, його наукову новизну, теоретичну й практичну цінність, опонент зупинилася на деяких зауваженнях та питаннях, які були з'ясовані під час захисту та потенційно можуть бути враховані авторкою у її подальших наукових розвідках:

1. У першому розділі «Теоретико-літературні та історико-літературні засади дослідження» подано еволюцію історичного розвитку української мілітаристики від фольклору до сучасності, було б доцільно *інтегрувати аналіз ліричного компонента в історичний дискурс*. Наразі опис витоків (наприклад, козацького фольклору чи давньої літератури) подекуди тяжіє до загального тематичного огляду мілітарних мотивів, тоді як специфіка роботи вимагає більшої конкретизації поняття *ліричний дискурс* та його засобів у означених періодах.
2. Через призму соціального авторства та часової дистанції розмежовано поняття «воєнна література» та «мілітарна література».

На нашу думку, варто було б чіткіше подати *теоретичне обґрунтування того, як саме це термінологічне розмежування впливає на методологію дослідження ліричного дискурсу*: чи існують специфічні ліричні техніки, притаманні виключно «мілітарній» літературі на відміну від «воєнної» літератури минулого.

3. Аналіз антологій «Весна озброєна» та «Війна 2022» підкреслює їхню «монолітність» та «емоційність». Однак розділ виграв би від *детальнішого порівняльного аналізу ліричних технік професійних письменників та авторів-аматорів*, представлених у цих збірках. Це поглибило б аргумент про екстремальний досвід війни, що впливає на якість художнього слова на критерії «художності» в межах мілітарного ліричного дискурсу.
4. Досліджуючи ліричні інтенції в есеїстиці та щоденнику як засобі (авто)терапії бракує *чіткого розмежування функцій «ліричного суб'єкта» в поезії та «автора-наратора» у щоденнику*. Оскільки щоденник спирається на хронологічну прив'язку та документалізм, його ліризм має іншу природу, ніж у віршах. Дослідження жанрової своєрідності літератури «факту» та лірики «емоцій» посилює б аргументацію розділу.
5. Авторка визначає роль «діджитал-модернізму» та Web 2.0 у поширенні мілітарної літератури, проте в аналітичних розділах бракує глибшого дослідження впливу медіаплатформ на поетику ліричного тексту, того, як соціальні мережі (Facebook, Instagram, Telegram) детермінують структуру ліричного висловлювання. Варто було б проаналізувати, чи не призводить миттєвість публікації та орієнтація на віртуальність до трансформації класичних ліричних засобів (наприклад, використання хештегів як метатекстових елементів або спрощення метафорики задля швидкості сприйняття).

Опонент Колкутіна В. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія». Вона наголосила на позитивній оцінці дисертаційного дослідження та виступу. Поряд з логічним викладом ходу і результатів дослідження опонент поставила низку запитань і надала рекомендації, що не торкаються концептуальних засад дисертації, але вимагають певних пояснень:

1. Вивчаючи у розділі 1.2.3. процес утвердження мілітарності в українській літературі XIX-XXI століть, Ви згадуєте естетику «трагічних оптимістів» у творчості «пражан», націософію Дмитра Донцова, що, на нашу думку, цілком закономірно: митці продукували якісно нові духовно-естетичні засади – героїчний

неоромантизм, ірраціоналізм-волюнтаризм, елітарний аристократизм. Як Ви вважаєте, чи знайшли ці засади продовження або, можливо, набули нових ознак у мілітарній літературі сучасності?

2. У роботі потребує уточнення критерії та принципи відбору художніх і есеїстичних творів, залучених до наукового аналізу. Важливо конкретизувати, якими засадами керувалась авторка дисертації при відборі корпусу текстів, включення до аналізу саме цих творів і виключення інших.
3. На думку авторки роботи, чи функціонує в проаналізованих творах один із ключових українських архетипів – архетип дому? Яким чином репрезентується він у досліджуваному корпусі текстів, якими смисловими, образними та символічними характеристиками він наділений, а також яку роль він відіграє у формуванні авторської концепції.
4. На нашу думку, цікавим та перспективним може бути питання про кореляцію між стилем мислення автора есе та стилем його письма. Чи простежується ця взаємодія, а також яку роль вона відіграє у формуванні цілісності есеїстичного дискурсу.
5. У межах проведеного дослідження бажано було б послухати міркування Анни Маліцької щодо проблеми трансформації образності в мілітарних текстах сучасності. Чи змінюється характер або функціональне навантаження традиційних образів?

У дискусії також взяли участь присутні на заході:

Науковий керівник Шевченко Т. М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Голова СВР Мусій В. Б. доктор філологічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри періодичної преси та медіаредагування Одеського національного університету імені І. І. Мечникова зазначила, що робота Маліцької Анни Дмитрівни є самостійним, оригінальним, завершеним дослідженням, актуальність якого полягає в осмисленні мілітарного досвіду в ліриці та творах нон-фікшн (щоденник, есе). Об'єкт постає як єдиний мегатекст, що свідчить про наявність у авторки такого інструментарію, який дозволяє систематизувати, виявляти закономірності, збіги. Таким чином, ступінь теоретичного обґрунтування результатів дослідження також не викликає ніяких сумнівів.

Безперечним здобутком дисертації є прагнення термінологічної чіткості (мілітарна, воєнна, комбатанська, ветеранська література; метамодернізм, неосентименталізм, неонатуралізм) та мотивування дисертанткою свого розуміння й використання кожного з них. Доречним було й зупинити вибір саме на понятті «мілітарна література». Відзначено й рішення дисертантки зосередитися на дослідженні авторських стратегій – сенсорної образності, інтертекстуальності, засобів художньої виразності, які застосовують автори тощо, обґрунтовуючи ліризм шляхом вивчення поезики творів. Робота є зразком якісного наукового реагування на виклики часу.

Результати та висновки дисертації А. Д. Маліцької було апробовано належним чином, зокрема у 14 наукових публікаціях, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у нефархових виданнях, 7 – тези на конференціях різного рівня.

Безперечно, авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент Томбулатова І. І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова зазначила, що наукове дослідження Маліцької А. Д. є самостійним, оригінальним та завершеним. Актуальність дослідження пояснюється маловивченістю творів мілітарного спрямування періоду 2022-2023 рр., а також єдністю традиційних і новітніх літературознавчих підходів до їхнього дослідження. Рецензент наголосила на логіці й структурованості дисертаційної роботи, а також на різноманітності об'єкта дослідження, до якого включені різні за родо-жанровою природою тексти. Серед важливих здобутків дисертаційної роботи підкреслено термінологічну обґрунтованість та висвітлення стильових засад мілітарної літератури, а саме аналізу в них ознак метамодернізму, неосентименталізму, неоромантизму, діджитал-модернізму. Імпонує й продовження традицій одеської літературознавчої школи, проявлене у третьому розділі дисертації. У висновках лаконічно й структуровано окреслюється місце мілітарної літератури в українському літературному процесі сучасності, причому не лише в аспекті зовнішніх чинників (реальні події війни), а й, у першу чергу, саме з літературознавчих позицій (ліризація, прояви метамодернізму, неосентименталізму, неонатуралізму, діджитал-модернізму). Дослідження є самостійним, науковим, належним чином концептуалізованим і оформленим.

Результати роботи апробовано у 14 наукових публікаціях, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у нефархових

виданнях, 7 – тези за матеріалами конференцій різного рівня. Наукове дослідження Маліцької Анни Дмитрівни відповідає всім вимогам про присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент Казанова О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова підкреслила актуальність, наукову новизну та системний характер дисертаційного дослідження

А. Д. Маліцької. Зазначила, що здобутком теоретичного розділу є аргументоване окреслення основних термінів роботи, а також різноманіття методологічних підходів до аналізу творів мілітарної літератури. Відзначила огляд тенденцій української мілітарної літератури в історичному контексті. Позитивно оцінила аналіз особливостей релігійної образності в сучасній мілітарній поезії, сенсорної та урбаністичної образності, засобів емоційного зображення та рецепції воєнної дійсності, що посилюється образами дитини, сироти, вимушеного переселенця. Доречним постає дослідження мотиву реалізації слова-дії як народного світогляду в поезіях сучасної мілітарної жіночої лірики.

Відзначила логічну виправданість та пропорційність композиції роботи, яка складається з трьох розділів. Беззаперечним здобутком є цілісність та прозорість загальних висновків дисертації, у яких простежуються не лише наукова новизна, а й перспективи досліджень мілітарної літератури сучасності.

Дисертація була належно апробована (18 конференцій, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті в нефахових виданнях України, 7 – тези за матеріалами конференцій різного рівня).

Отже, дисертаційна робота А. Д. Маліцької є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням із сучасних філологічних проблем. Тому її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент *Біляцька В. П.*, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри філології та мовної комунікації Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» зазначила, що робота Анни Дмитрівни Маліцької є завершеним, самостійним дослідженням, яке науково осмислює актуальну сьогодні художню рецепцію випробувань повномасштабного вторгнення, російсько-української війни. Відзначено, що в дисертації висвітлюється надзвичайно важливий період 2022–2023 рр. з аналізом *поезії, есеїстики та щоденників* як форм швидкої емоційної рефлексії на події повномасштабного вторгнення. Вмотивованою й розлогою є методологія

дослідження, концептуальність щодо розкриття теми та вирішення важливих для його характеристики завдань. Позитивним аспектом теоретичного розділу є звертання до поняття соціального авторства та окреслення класифікації творчості професійних митців, військовослужбовців-комбатантів та авторів-аматорів, а також термінологічне обґрунтування засадничого концепту дослідження – «ліричного дискурсу». Загалом позитивною є оцінка аналізу поезій 2022–2023 рр. як перших «емоційних рефлексій» на події повномасштабного вторгнення – антологій («Весна озброєна», «Війна 2022», «Поезія без укриття») та одноосібних збірок знакових авторів: П. Вишебаби, А. Дністрового, Л. Горової, К. Калитко, Д. Лазуткіна, у яких подано «портрет» мілітарної літератури цієї доби.

Слушною є теза про малу прозу 2022–2023 рр., у якій ліричні практики забезпечують невіддільний зв'язок документального (раціонального) та суб'єктивного (емоційного) начал.

Висновки дисертації А. Д. Маліцької чіткі, змістовні, науково достовірні, отже, можуть мати теоретичне і практичне застосування у подальшому вивченні мілітарної української літератури ХХІ століття. Отримані результати дослідження викладено у 14 наукових публікаціях, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у нефахових виданнях, 7 – тези на конференціях різного рівня. Це свідчить про повноту викладу основних моментів та належну апробацію поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії дисертаційної роботи.

Безперечно, авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент *Колкутіна В. В.*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія» зазначила актуальність та інноваційний характер дисертації А. Д. Маліцької. На увагу заслуговують виразний методологічний інструментарій та наукова новизна дослідження: ґрунтовно вивчено феномен мілітарної літератури в історичному й сучасному аспектах; уперше уведено в літературознавство чималий масив художніх творів та розкриті риси їх поетики; закладено основи систематизації значної частини текстів 2022-2023 років; уперше запропоновані художні практики в мілітарній поезії як новій ліричній рецепції війни. Позитивним аспектом є звернення до стратегії інтимізації, що сприяє посиленню щирості авторського «Я», підвищенню емоційності, зближенню автора з читачем.

Надбанням дисертаційної роботи А. Д. Маліцької є чітка структура, ґрунтовна теоретико-методологічна база дослідження, уважність до

деталей, аналіз багатоаспектності концептів, конкретні спостереження, об'єктивні та переконливі висновки, які відображають основний зміст дисертації та відповідають поставленій меті та завданням.

На підставі цього можна зробити висновок, що дисертація «Ліричний дискурс в українській мілітарній літературі сучасності» відповідає всім вимогам, що висуваються чинним українським законодавством до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Тому її авторка Маліцька Анна Дмитрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Результати голосування членів спеціалізованої вченої ради за присудження Маліцькій Анні Дмитрівні ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 035 «Філологія»:

«За» – 5 членів СБР

«Проти» – немає членів СБР

«Утримались» – немає членів СБР.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує Маліцькій Анні Дмитрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Валентина

МУСІЙ

